

P R O G R A M SZCZEPIEŃ OCHRONNYCH NA ROK 2005

Program Szczepień Ochronnych (PSO) składa się z następujących części:

- I.* Szczepienia obowiązkowe – kalendarz szczepień
 - A. Szczepienia obowiązkowe dzieci i młodzieży według wieku
 - B. Szczepienia obowiązkowe osób narażonych w sposób szczególny na zakażenie
- II.* Szczepienia zalecane – niefinansowane ze środków znajdujących się w budżecie Ministra Zdrowia
- III. Informacje uzupełniające

* Finansowanie szczepień określonych w części I i II odbywa się w oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. 210 poz. 2135).

PROGRAM SZCZEPIEŃ OCHRONNYCH

I.A. SZCZEPIENIA OBOWIĄZKOWE DZIECI I MŁODZIEŻY WEDŁUG WIEKU

Wiek		Szczepienie przeciw	Uwagi
	w ciągu 24 godzin po urodzeniu	WZW typu B – domięśniowo (<i>pierwsza dawka</i>) GRUŻLICY - śródskórnio szczepionką BCG	Szczepienie noworodków przeciw gruźlicy winno być wykonane jednocześnie lub nie później niż w 24 godz. od szczepienia przeciw WZW typu B.
1 rok życia	2 miesiąc życia - 6-8 tydzień (po 6 tygodniach od szczepienia przeciw gruźlicy i WZW typu B)	WZW typu B – domięśniowo (<i>druga dawka</i>) BŁONICY, TEŻCOWI, KRZTUŚCOWI (<i>pierwsza dawka</i>) - podskórnio lub domięśniowo szczepionką DTP	Druga dawka szczepienia podstawowego przeciw WZW typu B podawana jest w odstępie sześciotygodniowym od pierwszej dawki a trzecia dawka uzupełniająca szczepienia podstawowego po 6 miesiącach od pierwszej dawki. Drugą dawkę szczepionki WZW typu B należy podać w 6-8 tygodniu życia jednocześnie z pierwszą dawką szczepionki DTP, a dawkę trzecią na przełomie 6 i 7 miesiąca życia.
	przełom 3 i 4 miesiąca życia (po 6 tygodniach od poprzedniego szczepienia)	BŁONICY, TEŻCOWI, KRZTUŚCOWI (<i>druga dawka</i>) - podskórnio lub domięśniowo szczepionką DTP	
		POLIOMYELITIS - podskórnio lub domięśniowo szczepionką inaktywowaną IPV poliwalentną (1,2,3 typ wirusa) (<i>pierwsza dawka</i>)	Szczepienie przeciw POLIOMYELITIS dzieci w 1 roku życia pierwsze dwie dawki - szczepionką inaktywowaną IPV. Pierwsza dawka na przełomie 3 i 4 miesiąca życia jednocześnie z drugą dawką szczepionki DTP. Druga dawka w 5 miesiącu życia jednocześnie z trzecią dawką szczepionki DTP.
	5 miesiąc życia (po 6 tygodniach od poprzedniego szczepienia)	BŁONICY, TEŻCOWI, KRZTUŚCOWI (<i>trzecia dawka</i>) - podskórnio lub domięśniowo szczepionką DTP POLIOMYELITIS - podskórnio lub domięśniowo szczepionką inaktywowaną IPV poliwalentną (1,2,3 typ wirusa) (<i>druga dawka</i>)	Trzy pierwsze dawki szczepienia podstawowego DTP podawane są w odstępach sześciotygodniowych.

1 rok życia	przełom 6 i 7 miesiąca życia (po 6 tygodniach od poprzedniego szczepienia)	WZW typu B – domięśniowo (<i>trzecia dawka</i>)	Dzieciom z przeciwwskazaniami do szczepienia przeciw krztuścowi - DTPw nie wykonuje się szczepienia DTP. Dzieciom tym należy zastosować domięśniowo szczepionkę DTaP (z bezkomórkowym komponentem krztuścowym), w cyklu obowiązkowego szczepienia DTP, a w przypadku orzeczenia przeciwwskazania do szczepienia szczepionką DTaP należy zastosować szczepionkę DT. Patrz również - „Informacje uzupełniające” - część III PSO
	12 miesiąc życia	GRUŻLICY - śródskórną szczepionką BCG	Szczepione są dzieci, u których w wyniku pierwszego szczepienia BCG nie wystąpiła blizna bądź wystąpiła blizna poszczepienna o średnicy mniejszej niż 3 mm. Dzieciom ze styczności z chorym na gruźlicę należy wykonać próbę tuberkulinową i szczepić dzieci tuberkulinoujemne w dniu odczytania próby.
2 rok życia	13-14 miesiąc życia	Odrze, śwince, różyczce, żywą szczepionką skojarzoną	Szczepienie podstawowe. Podawane w wywiadzie przebycie zachorowania na odrę, świnkę lub różyczkę nie jest przeciwwskazaniem do szczepienia; szczepionkę należy podać po upływie dwóch miesięcy od wyzdrowienia.
2 rok życia	16-18 miesiąc życia	BŁONICY, TĘŻCOWI, KRZTUŚCOWI (<i>czwarta dawka</i>) podskórną lub domięśniowo szczepionką DTP POLIOMYELITIS - podskórną lub domięśniowo szczepionką inaktywowaną IPV poliwalentną (1,2,3 typ wirusa)- (<i>trzecia dawka</i>).	Czwarta dawka, uzupełniająca szczepienia podstawowego DTP i trzecia dawka uzupełniająca szczepienia podstawowego przeciw polio. Dzieci z przeciwwskazaniami do podania preparatu zawierającego komórkowy komponent krztuśca, które w pierwszym roku życia otrzymały trzy dawki DTaP, należy zaszczepić domięśniowo czwartą dawką DTaP.

	Według zaleceń producenta, w 1 i 2 roku życia	Haemophilus influenzae typu b.	Szczepionkę przeciw zakażeniu Hib stosować według zaleceń producenta w pierwszym i drugim roku życia dzieciom z rodzin wielodzietnych, a także dzieciom z domów dziecka – Patrz również „Informacje uzupełniające” – część III PSO Można stosować jednocześnie z innymi szczepionkami, np. DTP , w oddzielnych iniekcjach.
okres przed-szkolny	6 rok życia	BŁONICY, TĘŻCOWI, KRZTUŚCOWI - domięśniowo szczepionką DTaP zawierającą acelularny komponent krztuśca POLIOMYELITIS - doustnie szczepionką atenuowaną poliwalentną OPV poliwalentną (1,2,3 typ wirusa)	Dawka przypominająca szczepionki przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi (komponent acelularny). Patrz również - „Informacje uzupełniające” - część III PSO Dawka przypominająca
	7 rok życia	GRUŻLICY- śródskórnie szczepionką BCG	Szczepienie bez próby tuberkulinowej. Dzieciom ze styczności z chorym na gruźlicę należy wykonać próbę tuberkulinową Mantoux i szczepić dzieci tuberkulinoujemne w dniu odczytania próby.
Szkoła podstawowa i gimnazjum	12 rok życia	Odrze, śwince, różyczce, żywą szczepionką skojarzoną GRUŻLICY- śródskórnie szczepionką BCG	Podlegają wszystkie dziewczęta, a także chłopcy nieszczepieni przeciw odrze w ramach tzw. szczepienia wyrównawczego. Podawane w wywiadzie przebycie zachorowania na odrę, świnkę lub różyczkę nie jest przeciwwskazaniem do szczepienia. Szczepionkę należy podać po upływie, co najmniej dwóch miesięcy od wyzdrowienia. Tylko dzieci z ujemnym wynikiem próby tuberkulinowej Mantoux. Szczepienie należy wykonać w dniu odczytania próby.
	po 6 tygodniach od szczepienia przeciw odrze, śwince i różyczce	GRUŻLICY- śródskórnie szczepionką BCG	Tylko dzieci z ujemnym wynikiem próby tuberkulinowej Mantoux. Szczepienie należy wykonać w dniu odczytania próby.
	13 rok życia	Odrze, śwince, różyczce, żywą szczepionką skojarzoną (szczepienia przeciwko odrze, śwince i różyczce żywą szczepionką skojarzoną wykonywane będą od 30.10.2005r.)	Tylko dziewczęta nie szczepione w 12 roku życia. Podawane w wywiadzie przebycie odrzy, świnki lub różyczki nie jest przeciwwskazaniem do szczepienia. Szczepionkę należy podać po upływie co najmniej dwóch miesięcy od wyzdrowienia.

	14 rok życia	WZW typu B - domięśniowo 3-krotnie w cyklu 0; 1; 6 miesięcy	Szczepienie należy podać młodzieży w gimnazjum (I lub II klasa). Nie należy szczepić osób uprzednio szczepionych podstawowo przeciw WZW typu B w ramach szczepień zalecanych. Nie przewiduje się dawek przypominających.
		BŁONICY, TĘŻCOWI - podskórnie lub domięśniowo szczepionką Td	Dawka przypominająca. Szczepienie można podać jednocześnie (tzn. w ciągu 24 godz.) z jedną z dawek szczepionki przeciw WZW typu B.
Szkoła ponadpodstawowa	19 rok życia lub ostatni rok nauki w szkole	BŁONICY, TĘŻCOWI - podskórnie lub domięśniowo szczepionką Td	Trzecia dawka przypominająca; nie powinna być podana wcześniej niż po upływie 3 lat od ostatniej dawki szczepionki Td.

I. B. SZCZEPIENIA OBOWIĄZKOWE OSÓB NARAŻONYCH W SPOSÓB SZCZEGÓLNY NA ZAKAŻENIE

Szczepienie przeciw	Osoby podlegające szczepieniu	Uwagi
GRUŻLICY - śródskórną szczepionką BCG	- tuberkulinoujemni studenci akademii medycznych i uczniowie policealnych szkół medycznych (w pierwszym miesiącu nauki) niezbadani próbami tuberkulinowymi w ciągu ostatnich 12 miesięcy.	Szczepienie należy wykonać w dniu odczytania próby tuberkulinowej Mantoux.
WZW typu B - domięśniowo	- osoby wykonujące zawód medyczny narażone na zakażenie - uczniowie średnich i policealnych szkół medycznych oraz studenci akademii medycznych w ciągu pierwszego roku szkolnego/akademickiego - osoby z bliskiego otoczenia chorych na WZW typu B i nosicielei HBV (domownicy oraz osoby przebywające w zakładach opiekuńczych, wychowawczych i zakładach zamkniętych) - chorzy z przewlekłym uszkodzeniem nerek, zwłaszcza osoby dializowane oraz z przewlekłym uszkodzeniem wątroby o etiologii wirusowej, autoimmunologicznej, metabolicznej lub alkoholowej, przede wszystkim z przewlekłym zakażeniem HCV, - zakażeni HIV a także dzieci z wrodzonym lub nabytym defektem odporności. - osoby przygotowywane do zabiegów wykonywanych w krążeniu pozaustrojowym	Szczepienia podstawowe wg schematu: 0; 1; 6 miesięcy. Nie należy szczepić osób szczepionych podstawowo przeciw WZW typu B Szczepień przypominających nie przewiduje się Przewiduje się dawki przypominające szczepionki zalecane przez producenta dla osób z chorobami przewlekłymi zwłaszcza dializowanych oraz z niedoborami odporności. Schemat szczepienia według wskazań producenta. U osób z chorobami przewlekłymi, zwłaszcza dializowanych oraz z niedoborami odporności należy stosować dawki przypominające w celu utrzymania stężenia przeciwciał anty HBs powyżej poziomu ochronnego (10 j.m./l). Dawki przypominające podawać według zaleceń lekarza leczącego.
BŁONICY - podskórną szczepionką monowalentną (d, D), lub skojarzoną ze szczepionką przeciwwężcowi (Td, DT)	- ze wskazań indywidualnych - osoby ze styczności z chorymi na błonicę - w zależności od sytuacji epidemiologicznej	Szczepienia w zależności od sytuacji epidemiologicznej - o ile obowiązek szczepień zostanie nałożony w drodze rozporządzenia przez Ministra Zdrowia lub w drodze rozporządzeń wydawanych przez wojewodów
DUROWI BRZUSZNEMU - podskórną szczepionką monowalentną (Ty), lub skojarzoną ze szczepionką przeciwwężcowi (TyT)	- ze wskazań indywidualnych - w zależności od sytuacji epidemiologicznej	

WŚCIEKLIŻNIE - domięśniowo lub podskórnice	- ze wskazań indywidualnych, osoby podejrzane o zakażenie wirusem wścieklizny	Patrz również - „ Informacje uzupełniające ” - część III PSO
TEŻCOWI - podskórnice	- ze wskazań indywidualnych, narażone na zakażenie tężcem - w zależności od sytuacji epidemiologicznej	Szczepienie w zależności od sytuacji epidemiologicznej o ile obowiązek szczepień zostanie nałożony

II. SZCZEPIENIA ZALECANE

NIEFINANSOWANE ZE ŚRODKÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W BUDŻECIE MINISTRA ZDROWIA

patrz „Informacje uzupełniające” (cz. IV PSO)

Szczepienie przeciw	Szczególnie zalecane osobom	Uwagi
WZW typu B - domięśniowo; dawkowanie i cykl szczepień wg zaleceń producenta szczepionki	- osobom, które ze względu na tryb życia lub wykonywane zajęcia są narażone na zakażenia związane z uszkodzeniem ciągłości tkanek lub poprzez kontakt seksualny - przewlekle chorym o wysokim ryzyku zakażenia nieszczepionym w ramach szczepień obowiązkowych - chorym przygotowywanym do zabiegów operacyjnych - dzieciom i młodzieży, nie objętym dotąd szczepieniami obowiązkowymi - osobom dorosłym, zwłaszcza w wieku starszym	Zaleca się szczepienia podstawowe, w cyklu 0,1,6. Nieszczepienie osób uprzednio zaszczepionych podstawowo. Osobom przewlekle chorym podawać dawki przypominające w celu utrzymania stężenia przeciwciał anty HBs powyżej poziomu ochronnego (10 j.m./l). Dawki przypominające podawać według zaleceń lekarza leczącego.
WZW typu A - domięśniowo; dawkowanie i cykl szczepień wg zaleceń producenta szczepionki	- osobom wyjeżdżającym do krajów o wysokiej i pośredniej endemiczności WZW typu A - osobom zatrudnionym przy produkcji i dystrybucji żywności - dzieciom w wieku przedszkolnym, szkolnym i młodzieży, które nie chorowały na WZW typu A	
ODRZE, ŚWINCE, RÓŻYCZCE - podskórnie jedną dawką szczepionki skojarzonej	- osobom nie szczepionym przeciw odrze, śwince i różyczce w ramach szczepień obowiązkowych. U osób wcześniej szczepionych przeciw odrze, śwince lub różyczce szczepionkami monowalentnymi należy traktować jako szczepienie przypominające.	<i>Podawane w wywiadzie przebycie zachorowań na odrę, świnkę lub różyczkę nie jest przeciwwskazaniem do szczepienia; szczepionkę należy podać po upływie 2 miesięcy od wyzdrowienia</i>
GRYPIE - dawkowanie i cykl szczepień wg wskazań producenta szczepionki	ze wskazań klinicznych i indywidualnych: - przewlekle chorym (astma, cukrzyca, niewydolność układu krążenia, oddychania, nerek) - w stanach obniżonej odporności - w podeszłym wieku ze wskazań epidemiologicznych: - pracownikom ochrony zdrowia, szkół, handlu, transportu, budownictwa oraz osobom narażonym na kontakty z dużą liczbą ludzi, bądź pracującym na otwartej przestrzeni.	Według zaleceń producenta. Szczepionki ważne są tylko jeden rok ze względu na coroczne zmiany składu według zaleceń Światowej Organizacji Zdrowia.
KLESZCZOWEMU ZAPALENIU MÓZGU - dawkowanie i cykl szczepień wg zaleceń producenta szczepionki	- przebywającym na terenach o nasilonym występowaniu tej choroby: w szczególności osobom zatrudnionym przy eksploatacji lasu, stacjonującemu wojsku, funkcjonariuszom straży pożarnej i granicznej, rolnikom, młodzieży odbywającej praktyki oraz turystom i uczestnikom obozów i kolonii	Szczepienie według wskazań producenta.

Zakażeniom wywoływanym przez HAEMOPHILUS INFLUENZAE typu b - domięśniowo lub podskórnie, dawkowanie i cykl szczepień wg zaleceń producenta szczepionki	- dzieciom od 2 miesiąca życia nie objętym szczepieniami obowiązkowymi dla zapobiegania zapaleniom opon mózgowo-rdzeniowych, posocznicy, zapaleniom nagłośni itp.	Szczepienia przeciw zakażeniu Hib stosować według zaleceń producenta. Można stosować jednocześnie z innymi szczepionkami np. DTP w oddzielnych iniekcjach.
BŁONICY, TĘŻCOWI - podskórnie lub domięśniowo, Td, dawkowanie i cykl szczepień wg zaleceń producenta szczepionki	- osobom dorosłym powyżej 19 roku życia (szczepionym podstawowo) pojedyncze dawki przypominające, co 10 lat, a nieszczepionym w przeszłości - szczepienie podstawowe. - osobom w podeszłym wieku, które ze względu na wykonywane zajęcia są narażone na zakażenie.	
RÓŻYCZCE - podskórnie lub domięśniowo - dawkowanie wg wskazań producenta szczepionki	- młodym kobietom, zwłaszcza pracującym w środowiskach dziecięcych (przedszkola, szkoły, szpitale, przychodnie), dla zapobiegania różyczce wrodzonej szczególnie nieszczepionym w 13 roku życia lub, jeżeli od szczepienia podstawowego w 13 roku życia minęło więcej niż 10 lat.	Nie szczepić w okresie ciąży. Przez trzy miesiące po szczepieniu nie należy zachodzić w ciążę.
Zakażeniom wywoływanym przez STREPTOCOCCUS PNEUMONIAE - domięśniowo lub podskórnie pojedynczą dawką wg wskazań producenta szczepionki	- osobom w wieku powyżej 65 lat - dzieciom powyżej 2 roku życia oraz dorosłym z grup podwyższonego ryzyka zakażeń (chorującym na przewlekłe choroby serca i płuc, cukrzycę, chorobę alkoholową, anemię sierpowatokrwinkową, zespół nerczycowy, nabyte i wrodzone niedobory odporności) - osobom po zabiegu usunięcia śledziony - osobom z chorobą Hodgkina	Nie szczepić w okresie ciąży.
Zakażeniom wywołanym przez NEISSERIA MENINGITIDIS z gr. C - szczepionka monowalentna skoniugowana.	- dzieciom powyżej 2 miesiąca życia, młodzieży i dorosłym - osobom po splenektomii	
ŻÓLTEJ GORĄCZCE	- wyjeżdżającym za granicę, wg wymogów kraju docelowego, zgodnie z zaleceniami Międzynarodowych Przepisów Zdrowotnych. Dotyczy w szczególności krajów Afryki oraz Ameryki Południowej.	Nie szczepić osoby uczulone na białko kurcze. Uwaga: również wykonanie szczepienia jest odpłatne
WIETRZNEJ OSPIE - podskórnie dawkowanie wg zaleceń producenta szczepionki	- osobom, które nie chorowały na ospę wietrzną - dzieciom i młodzieży z ostrą białaczką limfoblastyczną w okresie remisji	

Zarejestrowane i dostępne na rynku polskim szczepionki mogą być stosowane w realizacji szczepień obowiązkowych i zalecanych.

Należy stosować je zgodnie ze wskazaniami i zaleceniami producenta.

III. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE

A. SZCZEPIENIA PRZECIW WIRUSOWEMU ZAPALENIU WĄTROBY TYPU B (WZW typu B)

1. Szczepienia podstawowe noworodków i niemowląt wykonywane są trzema dawkami szczepionki w cyklu zbliżonym do: 0; 1; 6 miesięcy. Pierwsza dawka podawana jest w ciągu 24 godzin po urodzeniu (najlepiej w ciągu 12 godzin), jednocześnie ze szczepieniem przeciw gruźlicy. Druga dawka szczepienia pierwotnego po 6 tygodniach od poprzedniej, jednocześnie ze szczepieniem przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi. Trzecia dawka, uzupełniająca szczepienia podstawowego, po 6 miesiącach od pierwszej dawki.
2. Szczepienia młodzieży w 14 roku życia (gimnazjaliści). Szczepienie należy wykonać dawką dla dzieci lub dla dorosłych w zależności od wieku dziecka i zaleceń producenta w cyklu: 0; 1; 6 miesięcy w czasie nauki w I lub II klasie. Szczepienia zaleca się rozpoczynać wiosną uczniom klasy I podając przed wakacjami dwie dawki, a dawkę trzecią – jesienią (w klasie II).
3. Szczepienia osób z bliskiego otoczenia chorych na wzv typu B i nosicieli HBV narażonych w sposób szczególny na zakażenie (domownicy oraz osoby przebywające w zakładach opiekuńczych, wychowawczych i zakładach zamkniętych) wykonywane są trzema dawkami szczepionki w cyklu: 0; 1; 6 miesięcy. Nie przewiduje się podawania dawek przypominających.
4. Szczepienia osób poddawanych zabiegom dializ wykonuje się z zastosowaniem dawek szczepionki zalecanych przez producenta dla osób dializowanych.
5. Oznaczanie stężenia przeciwciał anty HBs u osób przewlekle chorych nie jest finansowane w ramach budżetu PSO.
6. Niedopuszczalne jest odmawianie wykonania zabiegu medycznego związanego z naruszeniem ciągłości tkanek w przypadku nie przeprowadzenia szczepienia przeciw WZW typu B.

B. SZCZEPIENIA PRZECIW ODRZE, ŚWINCE I RÓŻYCZCE

1. Szczepienie podstawowe skojarzoną szczepionką potrójną przeciw odrze, śwince i różyczce należy podać w 13-14 miesiącu życia.
2. Szczepienie w 12 roku życia należy wykonać w czasie pierwszych dwóch miesięcy od rozpoczęcia nauki w szkole przed przypadającym w tym samym roku życia szczepieniem przeciw gruźlicy, ze względu na długie gojenie się zmian po szczepieniu przeciw gruźlicy. Chłopcom nieszczepionym w ramach tzw. szczepienia wyrównawczego należy podać 1 dawkę szczepionki skojarzonej przeciwko odrze, śwince i różyczce w 12 roku życia.
3. Dawkę przypominającą szczepionki skojarzonej przeciwko odrze, śwince i różyczce, w 13 roku życia należy podać wyłącznie u dziewcząt nieszczepionych w 12 roku życia

C. PRÓBY TUBERKULINOWE I SZCZEPIENIA PRZECIW GRUŻLICY

1. **Próbę tuberkulinową przed szczepieniem BCG dzieciom zdrowym, nie pozostającym w styczności z chorym na gruźlicę, należy wykonywać w przypadku szczepienia dokonywanego w 12 roku życia lub później.**
2. Szczepienia dzieci ze styczności z chorym na gruźlicę należy poprzedzić próbą tuberkulinową Mantoux i szczepić dzieci tuberkulinoujemne w dniu odczytania próby.
3. **Próbę tuberkulinową należy wykonać nie wcześniej niż po 6 tygodniach od szczepienia przeciw odrze, śwince i różyczce- z uwagi na poszczepienne wygaszanie odporności komórkowej wyrażającej się zahamowaniem odczynów skórnych typu późnego.**
4. Studenci akademii medycznych i uczniowie policealnych szkół medycznych rozpoczynający naukę i niezbadani próbami tuberkulinowymi w ciągu ostatnich 12 miesięcy powinni wykonać to badanie w pierwszym miesiącu nauki, a osoby tuberkulinoujemne poddać się szczepieniu.

D. SZCZEPIENIA PRZECIW POLIOMYELITIS

1. Zgodnie z zaleceniami Polskiego Komitetu Certyfikacji Eradykacji Poliomyelitis, w celu wyeliminowania zachorowań towarzyszących szczepieniom, **wprowadzono dla wszystkich niemowląt szczepionkę zabita (IPV) jako pierwsze dwie dawki szczepienia.** I dawkę podaje się podskórnie lub domięśniowo na przełomie 3 i 4 miesiąca życia (po 6 tygodniach od szczepienia poprzedniego) jednocześnie z drugą dawką szczepienia przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi, a II dawkę po 6 tygodniach jednocześnie z trzecią dawką szczepienia przeciw błonicy, tężcowi i

krztuścowi. Trzecią dawkę szczepionki IPV w ramach szczepienia podstawowego (uzupełniająca) należy podać w 16-18 miesiącu życia jednocześnie ze szczepionką DTP.

2. W 6 roku życia należy podać szczepionkę OPV.
3. **Dzieciom mającym trwałe przeciwwskazania do szczepienia szczepionką żywą (OPV)** proponuje się wykonanie szczepienia szczepionką zabiłą (IPV) podskórną lub domięśniowo.

E. SZCZEPIENIA PRZECIW BŁONICY, TĘŻCOWI I KRZTUŚCOWI

1. Szczepienia przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi wykonywane są szczepionką DTP, trzykrotnie w odstępach, co 6 tygodni w pierwszym roku życia (szczepienie pierwotne) oraz jeden raz w 2 roku życia (szczepienie uzupełniające).
Pierwsza dawka szczepionki podawana jest w 2 miesiącu życia, po 6 tygodniach od szczepienia przeciw gruźlicy i WZW B, jednocześnie z drugą dawką szczepionki przeciw WZW B. Druga dawka - na przełomie 3 i 4 miesiąca życia (po 6-tygodniach od szczepienia poprzedniego), jednocześnie ze szczepionką przeciw poliomyelitis (IPV). Trzecia dawka - w 5 miesiącu życia (po 6 tygodniach od szczepienia poprzedniego), jednocześnie z II dawką szczepionki przeciw poliomyelitis (IPV). Dawka czwarta - w 16-18 miesiącu życia, jednocześnie ze szczepionką inaktywowaną przeciw poliomyelitis (IPV).
2. Dzieciom mającym trwałe przeciwwskazania do szczepienia szczepionką komórkową przeciw krztuścowi należy zastosować szczepionkę DTaP z bezkomórkowym komponentem krztuścowym – trzykrotnie w pierwszym roku życia i jeden raz w drugim roku, według schematu DTP, jeżeli nie ma przeciwwskazań do szczepienia komponentem acelularnym, lub szczepionką DT, dwukrotnie w pierwszym roku życia i jeden raz w drugim roku. Wówczas w 2 miesiącu życia trzeba podać domięśniowo szczepionkę przeciw WZW typu B, a po 6 tygodniach jednocześnie zaszczyć pierwszą dawką DT (podskórną) i pierwszą dawką szczepionki POLIO (IPV - podskórną). Po następnych 6 tygodniach podać: drugą dawkę szczepionki DT (podskórną) i jednocześnie - drugą dawkę szczepionki POLIO (IPV - podskórną).

F. SZCZEPIENIA PRZECIW HAEMOPHILUS INFLUENZAE TYPU b

1. Wprowadza się szczepienia przeciwko Haemophilus influenzae typu b dla dzieci z rodzin wielodzietnych w 1 i 2 roku życia, gdzie za rodzinę wielodzietną, w rozumieniu art. 74 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku, o pomocy społecznej (Dz. U. 04 poz. 593 z późn. zm.), uważa się rodzinę posiadającą **nie mniej niż troje dzieci. Dodatkowo szczepienia przeciwko Hib w 1 i 2 roku życia są wykonywane u dzieci w domach dziecka.**
2. Szczepienia przeciwko Haemophilus influenzae typu b, wykonywane są według zaleceń producenta, zależnie od wieku szczepionych. Pierwsza dawka szczepionki powinna być podana **w 2 miesiącu życia**, jednocześnie z DTP i WZW typu B, a dalsze **jednocześnie z kolejnymi dawkami szczepionki DTP**. Pełen cykl szczepień powinien składać się z 3 dawek szczepienia pierwotnego, podawanych trzykrotnie w 1 roku życia oraz 1 dawki uzupełniającej podanej w 2 roku życia dziecka, **o ile producent nie zaleca innego schematu uodpornienia.**
3. Dzieciom szczepionym od 6 do 12 miesiąca życia powinny być podane 2 dawki szczepionki, w cyklu szczepień pierwotnych oraz 1 dawka uzupełniająca, po roku od podania 2 dawki.
4. Dzieciom powyżej 1 roku życia powinna być podana 1 dawka szczepionki.

G. ORGANIZACJA SZCZEPIEŃ

1. Obowiązkowe szczepienia ochronne wykonują **wyłącznie ŚWIADCZENIODAWCY** w ramach umów zawartych z Narodowym Funduszem Zdrowia na świadczenie podstawowej opieki zdrowotnej lub innego zakresu świadczeń (np. z zakresu medycyny szkolnej), o ile tak przewiduje zawarta umowa.
2. Dzieci rozpoczynające naukę w szkole powinny być szczepione na jesieni. Jest to uzasadnione następującymi względami:
 - Szczepienia takie chronią dzieci w nowym środowisku przed zakażeniami kontaktowymi,
 - Dopiero na jesieni większość dzieci urodzonych w danym roku osiąga wiek wskazany w programie szczepień ochronnych.

- zwykle wyprzedza sezonową zwyżkę zachorowań (styczeń - maj następnego roku kalendarzowego),

Jeżeli duża koncentracja szczepień utrudnia ich wykonanie, albo przemawiają za tym ważne względy organizacyjne, część szczepień (zwłaszcza dzieci kończących szkoły podstawowe lub ponadpodstawowe) można przeprowadzić w I połowie roku kalendarzowego. Wówczas należy szczepić wcześniej (przed wakacjami) dzieci kończące określony wiek w danym roku kalendarzowym - tzn. **dopuszcza się wcześniejsze o około pół roku szczepione dzieci w wieku szkolnym**, a nie przekładanie ich na kolejny rok kalendarzowy.

3. Określony w części IA PSO wiek dziecka należy rozumieć jak w przykładzie: *dziecko, które ukończyło 3 lata jest w czwartym roku życia.*

Szczepienia określone w części I i II są szczepieniami zleconymi przez Ministra Zdrowia do wykonania Narodowemu Funduszowi Zdrowia w oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. 210 poz. 2135).

H. SZCZEPIENIA PRACOWNICZE

Z wyjątkiem szczepień przeciw wzw B pracowników wykonujących zawód medyczny, które to szczepienia jako obowiązkowe są finansowane z budżetu Ministra Zdrowia, szczepienia ochronne wykonywane pracownikom zatrudnionym lub podejmującym pracę na stanowiskach, których wykaz podany jest w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 3 stycznia 2003 roku w sprawie wykazu stanowisk pracy oraz szczepień ochronnych wskazanych do wykonania pracownikom podejmującym pracę lub zatrudnionym na tych stanowiskach (Dz.U. Nr 5, poz. 60) są szczepieniami finansowanymi w całości przez pracodawców.

I. SZCZEPIENIA PRZECIW WŚCIEKLIŹNIE (POEKSPOZYCYJNE)

Wytyczne dotyczące swoistego zapobiegania wściekliznie u osób mających kontakt ze zwierzęciem chorym lub podejrzanym o zachorowanie na wściekliznę. Przedstawiono również zasady immunoprofilaktyki czynno-biernej

Rodzaj kontaktu ze zwierzęciem	Stan zdrowia zwierzęcia		Zapobieganie
	w chwili narażenia	podczas obserwacji	
Brak ran lub kontakt pośredni	-	podczas obserwacji weterynaryjnej 10-dniowa obserwacja weterynaryjna może być stosowana wyłącznie w odniesieniu do zwierząt takich jak pies i kot.	nie wymaga
Oślinienie zdrowej skóry	-	-	nie wymaga
Oślinienie uszkodzonej skóry, lekkie pogryzienia i zadrapania	zwierzę zdrowe	objawy wścieklizny	Rozpoczęcie podawania szczepionki z chwilą zaobserwowania objawów wścieklizny u zwierzęcia
	zwierzę podejrzanego o wściekliznę	zwierzę zdrowe (niepotwierdzone objawy)	natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki – przerwać gdy zwierzę zdrowe

	zwierzę wściekle, dzikie, nieznanne, nie badane	-	natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki
Głębokie pogryzienia, zadrapania, oślinienie błon śluzowych	zwierzę zdrowe	objawy wścieklizny	natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki + swoistej immunoglobuliny (lub surowicy)
	zwierzę podejrzane o wściekliznę	zwierzę zdrowe (niepotwierdzone objawy)	natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki + swoistej immunoglobuliny (lub surowicy) – można przerwać gdy zwierzę zdrowe
	zwierzę wściekle, dzikie, nieznanne, nie badane	-	natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki + swoistej immunoglobuliny (lub surowicy)

Swoiste zapobieganie czynne:

rozpoczęcie szczepienia wg skróconego (tj. poekspozycyjnego) schematu szczepień zgodnie z zaleceniami producenta szczepionki – schemat podawania kolejnych dawek - w 0; 3; 7; 14; 30 dobie.

Swoiste zapobieganie czynno-bierne:

jak wyżej

+

jednocześnie z pierwszą dawką szczepionki podaje się

swoistą immunoglobulinę ludzką - 20 jμ/kg mc Immunoglobulinę można podać do 7 dnia od czasu podania 1 dawki szczepionki.

Kwalifikacje do szczepienia przeciwko wściekliznie przeprowadza specjalistyczna Poradnia Chorób Zakaźnych.

Uwaga:

Rozpoczęcie postępowania poekspozycyjnego można odłożyć do czasu potwierdzenia wścieklizny u zwierzęcia, o ile zwierzę, które narażo człowieka nie wykazywało objawów choroby podczas ekspozycji i jest możliwa jego 10-dniowa obserwacja weterynaryjna – dotyczy wyłącznie psa i kota.

Jeżeli została narażona osoba uprzednio szczepiona przeciwko wściekliznie podaje się tylko dwie dawki przypominające szczepionki wg schematu szczepienia w 0; 3 dobie. Nie należy wówczas podawać swoistej immunoglobuliny (lub surowicy).

J. SZCZEPIENIA PRZECIW TĘŻCOWI U OSÓB ZRANIONYCH

Wytyczne dotyczące swoistego zapobiegania tężcowi u zranionych osób.

Historia szczepień pacjenta	Ryzyko wystąpienia tężca	
	Niskie	Wysokie
nie szczepieni lub niekompletnie szczepieni lub historia szczepień niepewna	szczepionka Td lub T następnie kontynuować kolejne dawki szczepienia podstawowego wg schematu 0; 1; 6 miesiąc	szczepionka Td lub T + antytoksyna (LIT - swoista immunoglobulina 250/500 j.m. lub KAT - surowica przeciw tężcowa 3000 j.m.) następnie kontynuować kolejne dawki szczepienia podstawowego wg schematu 0; 1; 6 miesiąc
szczepienie podstawowe lub przypominające – ostatnia dawka więcej niż 10 lat temu	szczepionka Td lub T – 1 przypominająca dawka	szczepionka Td lub T – 1 przypominająca dawka + antytoksyna (LIT - swoista immunoglobulina 250/500 j.m. lub KAT - surowica przeciw tężcowa 3000 j.m.)
szczepienie podstawowe lub przypominające – ostatnia dawka 5 – 10 lat temu	szczepionka Td lub T – 1 przypominająca dawka	szczepionka Td lub T – 1 przypominająca dawka
szczepienie podstawowe lub przypominające – ostatnia dawka mniej niż 5 lat temu	nie wymaga	nie wymaga <i>ew. gdy szczególnie wysokie ryzyko rozważyć</i> szczepionka Td lub T – 1 przypominająca dawka